

GMO - et spørgsmål om tillid eller mistillid?

af Henning Hervik

I starten af september kom der meldinger fra vores Fødevareminister: "EU skal sætte gang i GMO". Udmeldingerne var, at der kunne komme mangel på soja og majsafgrøder, der anvendes til foder- og fødevarereproduktion. Reglerne om nultolerance for GMO'er, som ikke er godkendt i EU, havde betydning af afvisning af foder- og fødevarerparter. Fødevareministeren udtalte: "Der er en risiko for, at ingen producenter længere kan eller vil garantere, at råvarerne er fuldstændig fri for ikke-godkendte GMO'er. Dermed kan nultolerancen skabe problemer for forsynings sikkerheden og for hele fødevarerækken - også for virksomheder, der producerer GMO-frit. Nu er det EU-kommissionen, som skal finde en løsning. "

Det var en lille krusning i den lange GMO-debat her i landet og i Europa. I mange lande verden over dyrkes GMO-afgrøder i større og større udstrækning og derfor kan der selvfølgelig være noget om den bekymring ministeren udtrykker.

Der sættes gang i den ene oplysningskampagne efter den anden, fordi modstanden blandt borgere, forbrugere og producenter mod GMO må skyldes *uvidenhed*. Men hvad drejer det sig egentlig om?

Hvad ved vi om GMO'er?

Der kan refereres til tusindvis af udtalelser og undersøgelser om, at GMO-planter betyder renere miljø, højere udbytter, sundere fødevarer og ikke mindst en løsning på sultproblemerne i verdens fattige lande. Her skal nævnes nogle udsagn, som repræsenterer yderpunkterne.

Påstand: GMO leder til højere udbytter. Udbyderne af GM afgrøder viser forsøgsresultater, som lover højere udbytter.

Faktum: Landmænd, som dyrker GMO-soya og GMO-raps, taler om 5 - 15% udbyttenedgang efter overgangen til GMO-dyrkning.

Påstand: Kemikalieresistente GMO-planter medfører mindre miljøbelastning. Ud-

byderne har markedsført deres GMO-afgrøder med løftet om, at der kunne regnes med en mindre miljøbelastning.

Faktum: Sammenlignes kemikalieforbruget i USA mellem arealer dyrket med hhv. GMO majs, soja og bomuld og de tilsvarende ikke-GMO, så viser det sig, at kemikalieforbruget er steget med mellem 0,4 og 1,1 kg/ha.

Påstand: Der er ingen sundhedsrisiko ved at spise GMO. Kemisk og fysisk sammenligning har ikke kunnet anvise nogen forskel mellem GMO og ikke-GMO afgrøder.

Faktum: Transgenetisk DNA fra fødevarer og f.eks. bakterier i fordøjelsessystemet kan gå i forbindelse med hinanden. Dette kan føre til superbakterier, som vi ikke kan bekæmpe med antibiotika.

Påstand: Landmænd, som ikke ønsker GMO-dyrkning, kan fortsætte med at dyrke GMO-frit. Der er udarbejdet sameksistensregler, som stiller krav til dyrkning af GMO afgrøder. Kravene skal sikre, at der ikke sker spredning af GMO-afgrøder til ikke-GMO-afgrøder.

Faktum: Percy Schmeiser - Canadisk landmand, som er blevet sagsøgt af Monsanto - udtaler, at spredningen af GMO-raps i Nordamerika har ledt til, at det i dag ikke er muligt at fremskaffe GMO-fri udsæd af raps. Altså er det ikke længere muligt at dyrke f.eks. GMO-fri raps i Nordamerika.

Påstand: GMO afgrøder kan løse verdens sultproblem. Kemikalie- og tørkeresistente GMO afgrøder kan løse problemerne med fødevarerforsyningen i verdens fattigste lande.

Faktum: De GMO-afgrøderne, som markedsføres egner sig ikke til 3. verdenslandene.

Vil vi fremover kunne spise Økologiske majs uden at GMO?

Tillid eller mistillid

Denne sammenligning af udsagn beskriver de interesser, som findes på GMO-området. De, som kan tjene penge på at sælge patenterede GMO-frø, står på den ene side. På den anden side står alle dem, som vælger GMO-afgrøder fra. Men det er ikke sort/hvidt - imellem de to ydergrupper findes forskere, som gerne vil vise hvad teknologien er i stand til at frembringe. I denne zone finder vi også verdens beslutningstagere, som forsøger at træffe de 'rigtige' beslutninger.

Beslutninger, om at GMO-planter kan frigives til dyrkning, må baseres på viden indsamlet blandt firmaer, forskere og politikere. Hvorvidt beslutningstagerne har forstået den tilgængelige viden og har sat sig ind i de biologiske risici, som følger med, er ikke klart. Det er i høj grad et spørgsmål om tillid eller mistillid. Afgørelsen af, om der er tillid eller mistillid til den fremlagte viden, må ligge op til den enkelte.

Følger for flora og fauna

Al liv på Jorden er et udtryk for den herkende balance. Hvert eneste input i dette balancerede system leder til en ny ligevægt. Processen løber uendeligt, og lige i dette øjeblik har vi endnu ikke set de endelige resultater af gårsdagens input - men det kommer vi til. Er vi dygtige nok til at forudse de langsigtede følger af handlingerne og stoppe i tide? Der kan nok skrives lige så mange bøger om dette emne som om GMO.

Erfaringer fra Nordamerika, hvor der ikke blev truffet beslutninger om sameksistens og hvor avlere blev "fuppet" af mangelfuld rådgivning og udsigten til en hurtig gevinst, taler et tydeligt sprog. Der findes i dag nye korsblomstrede plantesorter, som er resul-

tat af krydsning mellem GMO-planter. Disse nye GMO-planter optræder som herbicidresistent ukrudt. De sameksistensregler, vi kender i DK, tager ikke denne fare i betragtning. Jeg har diskuteret konsekvensen med mange aktører i DK, og deres forventning er klar. Gives der tilladelse til dyrkning af GMO, vil vi indenfor 10 år se, at ikke-GMO planter vil blive forurenet med GMO-materiale (enten iblandet eller indkrydset). Omfanget vil blive af en grad, som gør det umuligt at fremskaffe GMO-fri fødevarer. Deres udmelding er også, at vi ikke skal regne med at landegrænser er et værn, fordi pollen ikke stopper ved grænsen.

Kan man guide beslutningstagerne og vil de guides?

Skulle jeg give beslutningstagerne en guide for godkendelse af nye metoder, så ville den klart følge dette mønster. Hvis man indfører en ny teknik, så er spørgsmålet, som beslutningstageren skal stille sig selv:

Er det en teknisk/biologisk løsning, som vi kan fortryde og fjerne igen?

Er svaret Ja > så er det ok!

Er svaret Nej eller uklart > så vælg det fra!

Beslutninger starter altid hos dig!

Når dette læses, så skal læseren gøre op med sig selv, om GMO er noget man vil gå ind for. For en økolog er det klart, at man har valgt GMO fra - det er jo en del af regelsættet.

Læserens holdning kan bringes videre på flere demokratiske måder:

Man kan være ligeglad og forholde sig passiv

Man kan give sine meninger til kende i medier og på møder

Man kan benytte sig af en mulighed for at fremtvinge en folkeafstemning i hele EU. Der kræves underskrifter fra 1 mio. EU-borgere. En underskriftsindsamling koordineres af AGFG - Allianz für Gesundheit, Frieden und soziale Gerechtigkeit. Skemaer på dansk til underskriftsindsamlingen findes på hjemmesiden: www.agfg.de

¹ Percy Schmeiser er canadisk landmand og fremavler, som blev sagsøgt af Monsanto for uretmæssig brug af GMO-afgrøder - se mere på www.percyschmeiser.com/